

Lichocka, Halina

Informacja o działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w 2006 roku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 52/2, 275-290

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI
KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN
W 2006 ROKU

I. SKŁAD KOMITETU

Lista Członków wraz z miejscem pracy

- Prof. dr hab. Andrzej Abramowicz,
Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Łódź
- Prof. dr hab. Stanisław Alexandrowicz,
Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Prof. dr hab. Irena Bajerowa,
Uniwersytet Śląski, Katowice
- Prof. dr hab. Andrzej Bielski,
Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Prof. dr hab. Tadeusz Brzeziński,
Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie
- Ks. prof. dr hab. Roman Darowski SJ,
Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie
- Prof. dr hab. Roman Duda,
Uniwersytet Wrocławski
- Prof. dr hab. Julian Dybiec,
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
- Doc. dr hab. Wanda Grębecka,
Akademia Humanistyczna w Pułtusku
- Ks. prof. dr hab. Ludwik Grzebień SJ,
Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie
- Doc. dr Krzysztof Jakubowski,
Muzeum Ziemi PAN w Warszawie
- Inż. Jerzy Jasiuk,
Muzeum Techniki NOT w Warszawie
- Prof. dr hab. Antoni Jodłowski,
Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce
- Prof. dr hab. Wiesław Kamiński,
Uniwersytet im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie

- Dr hab. Antoni Kuczyński,
Uniwersytet Wrocławski
- Doc. dr hab. Halina Lichočka,
Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie
- Prof. dr hab. Janusz Limon,
Akademia Medyczna w Gdańsku
- Dr Jerzy Litwin,
Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku
- Prof. dr hab. Tomasz Majewski,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
- Prof. dr hab. Roman Meissner,
Akademia Medyczna w Poznaniu
- Prof. dr hab. Roman Mierzecki,
Uniwersytet Warszawski
- Prof. dr hab. Lech Mokrzecki,
Uniwersytet Gdański
- Prof. dr hab. Roman Murawski,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Prof. dr hab. Tadeusz Nowak, em.
Wojskowy Instytut Historyczny w Warszawie
- Prof. dr hab. Bolesław Orłowski,
Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie
- Dr Zofia Pawlikowska-Brożek,
Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie
- Prof. dr hab. Jerzy Pawłowski,
Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie
- Prof. dr hab. Konrad Rudnicki,
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
- Prof. dr hab. Edward Rużyło, em.
Akademia Medyczna w Warszawie
- Prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa,
Uniwersytet Warszawski
- Prof. dr hab. Bronisław Średniawa,
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
- Prof. dr hab. Karolina Targosz,
Instytut Historii Nauki PAN, Oddział w Krakowie
- Prof. dr hab. Ryszard Wołoszyński,
Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Mysłowicach
- Prof. dr hab. Zbigniew Wójcik,
Prywatna Wyższa Szkoła Ochrony Środowiska w Radomiu

Prof. dr hab. Andrzej Wyczański,

Uniwersytet w Białymstoku

Doc. dr hab. Leszek Zasztowt,

Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie

Prof. dr hab. Alicja Zemanek,

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

II. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

1. Zebrania plenarne

1.1. Posiedzenie dnia 13. II 2006 r. poświęcone było podsumowaniu naukowej i organizacyjnej działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w roku 2005.

- a. Doc. dr hab. Halina Lichocka: *Sprawozdanie z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w 2005 r.* (tekst opublikowany w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 2006, R. LI, nr 2, s. 339–348).
- b. Prof. Roman Duda złożył sprawozdanie ze współpracy Komitetu z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki/Oddział Historii Nauki (IUHPS/DHST). Unia przygotowuje się do kolejnego kongresu, który odbędzie się w Budapeszcie w 2007 r. Zadanie zorganizowania Międzynarodowego Komitetu Programowego tym razem powierzono Amerykanom.
- c. Sprawozdanie prof. R. Dudy uzupełnił mgr Łukasz Sobczak informacją o sprawach finansowych wynikających ze współpracy z IUHPS/DHST.
- d. W łącznej dyskusji na temat wszystkich tych sprawozdań podkreślano, iż podobnie jak w latach ubiegłych naukowa, organizacyjna i wydawnicza aktywność Komitetu była bardzo bogata i wielokierunkowa. Sprawozdanie z działalności Komitetu w 2005 r. przyjęto jednogłośnie.
- e. W dalszej części zebrania inż. Jerzy Jasiuk zreferował projekt programu XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej Komitetu, przewidzianej w dniach 24–26. 06. 2006 r.
- f. Na zakończenie Przewodnicząca Komitetu – prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa przedstawiła zarys planu działań Komitetu w roku 2006.

1.2. Posiedzenie plenarne w dniu 8 maja 2006 r.

- a. Prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa: *Sprawa wytypowania książki do nagrody Wydziału I Nauk Społecznych PAN w roku 2006 (w ramach historii kultury)*. Po wcześniej przeprowadzonych konsultacjach z członkami Prezydium KHNiT PAN, Przewodnicząca Komitetu zaproponowała wysunięcie do nagrody książki Joanny Nieznanowskiej: *Obraz osiemnastowiecznej*

medycyny europejskiej w korespondencji rodziny Mozartów. Po odczytaniu dwóch recenzji (prof. T. Brzezińskiego i prof. M. Świdzińskiego) odbyło się głosowanie. Propozycja została przyjęta jednogłośnie.

- b. *Udział KHNiT PAN w II Międzynarodowej Konferencji Europejskiego Towarzystwa Historii Nauki*. Wobec nieobecności prof. Romana Dudy sprawę referowała prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa, która przypominała, że Komitet jako korporacja nie włączył się w organizowanie tej konferencji, natomiast kilku członków Komitetu indywidualnie zgłosiło swoje uczestnictwo w komisji programowej i w obradach. Przedstawiciel organizatorów – doc. Michał Kokowski zwrócił się z propozycją, aby sekretarz Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, doc. H. Lichočka przedstawiła, w ramach programu jednej z równoległych sesji, komunikat na temat roli Komitetu w rozwoju historii nauki. Ze względu na rangę Komitetu HNiT propozycja ta nie mogła być zaakceptowana, natomiast w odpowiedzi została wyrażona gotowość krótkiego omówienia tego tematu w formie adresu skierowanego do uczestników konferencji. Na tę sugestię Komitet nie otrzymał odpowiedzi. Komitet stanowi gremium wybierane w tajnych, ogólnopolskich wyborach spośród samodzielnych pracowników nauki i wybitnych specjalistów, mających wysoki autorytet w środowisku naukowym w kraju i zagranicą. Komitet jest jednocześnie Polską Grupą Narodową wchodzącą w skład Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki, Oddział Historii Nauki, a także – jako jedyny spośród komitetów nauk humanistycznych – jest reprezentowany w Międzynarodowej Radzie Nauki.
- c. *Raport o współpracy Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki/Oddział Historii Nauki (IUHPS/DHS) w latach 2001–2005*. Raport został sporządzony na życzenie Biura Współpracy z Zagranicą PAN. Treść tego dokumentu odczytała doc. H. Lichočka, po czym odbyła się dyskusja. Dyskutanci byli zgodni co do tego, że *Raport* dobrze oddaje charakter współpracy zagranicznej Komitetu. Należałoby w nim jeszcze uwzględnić pracę Komisji Syberyjskiej, której badania dotyczące specyficznych regionów historii nauki, mają również charakter międzynarodowy. (*Raport* został przekazany do Wydziału I Nauk Społecznych PAN oraz do Biura Współpracy z Zagranicą PAN).
- d. *Dyskusja nad ewentualnym wystąpieniem KHNiT PAN do Rektora Uniwersytetu Warszawskiego i Ministerstwa Nauki i Informatyzacji w sprawie powołania międzyuczelnianej katedry historii nauki*. Dyskusję zainicjowała prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa. Zebrani uznali, że sprawa jest bardzo ważna i że należy podjąć działania w tym kierunku. Jednakże wiele osób wyrażało opinię, iż kroki w tej sprawie lepiej byłoby odłożyć na później, gdy sytuacja w zakresie organizacji i zarządzania w szkolnictwie wyższym już się ustabilizuje. W rezultacie jawnego głosowania (jeden głos przeciw, jeden wstrzymujący) podjęto decyzję o przełożeniu tego problemu na po wakacjach.

- e. Inż. Jerzy Jasiuk: *Informacja o XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej Komitetu w dniach 24–26 czerwca 2006 r.*: Sesja poświęcona będzie historii techniki i historii nauk przyrodniczych. Autor wystąpienia omówił szczegółowo trasę wyprawy, szczególnie akcentując związane z tą trasą zagadnienia, dotyczące historii nauki i techniki. Wymienił Chlewiska z zabytkową hutą żelaza, Nową Słupię z muzeum wzniesionym nad relikdami hutnictwa świętokrzyskiego, Opatów gdzie znajduje się muzeum geodezji, Jędrzejów z interesującym Muzeum Przypkowskich, Jedlnię posiadającą ośrodek edukacji ekologicznej oraz Busko – jedno z najstarszych miejsc produkcji soli warzonej w Polsce (obecnie uzdrowisko).
- f. *Dyskusja i wolne wnioski.* Zwracano uwagę, iż historia nauki rzadko występuje w podręcznikach szkolnych i akademickich. Nawet podręczniki historii wyczerpują temat historii nauki jedynie poprzez umieszczenie wzmianki o Koperniku. W innych podręcznikach można czasem znaleźć informacje historyczne, ale najczęściej nie są one pozbawione błędów. Wątpliwe, aby w tym względzie mogła szybko nastąpić poprawa, skoro zmniejsza się fundusze uczelniom i bardzo ogranicza dotacje wydawnicze. Odczuł to także Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, który na wydanie kolejnego tomu serii „Rozpraw” otrzymał zaledwie 4 tys. zł (poprzednio 17 tys. zł.). Po dyskusji postanowiono złożyć odwołanie w tej sprawie do Prezesa PAN.

1.3. Posiedzenie plenarne w dniu 9 października

- a. *Sprawy aktualne.* Prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa poinformowała członków Komitetu o przykrych okolicznościach, jakie towarzyszyły uroczystościom obchodu jubileuszu 95-lecia urodzin Profesora Józefa Hurwica. Sesja jubileuszowa została zaplanowana przez organizatorów dokładnie w tym samym dniu i o tej samej godzinie, co wcześniej ustalony termin posiedzenia plenarnego Komitetu HNiT PAN. Była to wielka niezręczność, w praktyce udaremniająca udział Komitetu w tych uroczystościach. Niezręczność była tym dotkliwsza, iż prof. Hurwic przez ponad 20 lat pracował w Komitecie i otrzymał nawet członkostwo honorowe tego gremium. W tej sytuacji Prezydium Komitetu skierowało do Jubilata adres gratulacyjny wraz z okolicznościowymi życzeniami od przyjaciół, których Profesor ma wielu w Komitecie. Indywidualne życzenia przesłał z tej samej okazji prof. Roman Mierzecki. Obecnie prof. Hurwic przebywa w domu sanatoryjnym w Paryżu. Kontaktować się z nim można tylko za pośrednictwem jego córki. Tą drogą Przewodnicząca Komitetu wysyła stale zaproszenia na posiedzenia oraz istotne informacje bieżące. Ponieważ nie ma żadnych odpowiedzi, nie wiadomo czy ta korespondencja trafia do rąk adresata. Spuścizna Profesora została przekazana do Archiwum PAN oraz do Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie.

- b. *Dyskusja*. Wyrażano zdziwienie z powodu zaistniałej sytuacji oraz zatroskanie o profesora Hurwica.
- c. Inż. Jerzy Jasiuk, Przewodniczący Komisji Historii Techniki: *Sprawozdanie z XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN*.
- d. Prof. I. Stasicwicz-Jasiukowa: *Pokłosie XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej (zbiór tekstów członków KHNT dla „Gazety Jędrzejowskiej”; audycje radiowe; sprawozdania w czasopiśmie)*.
- e. Prof. I. Stasicwicz-Jasiukowa: *Sprawy wydawnicze*. W działalności wydawniczej Komitetu należy odnotować sukcesy. Wpłynęły pieniądze na kolejny, już XVII, tom serii: „Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki”. Będzie to książka H. Lichockiej: *Ignacy Mościcki (1867–1946). Inżynier i wynalazca*. Udało się również zdobyć pieniądze na książkę kaszubską. Pomógł w tej sprawie osobiście prof. Jan Strelau, który po telefonicznej rozmowie z prof. I. Stasicwicz-Jasiukową wyasygnował potrzebną kwotę. Przewodnicząca Komitetu sporządziła kalkulację i wraz z odpowiednim pismem wysłała do wiceprezesa PAN. Po dopełnieniu tych formalności pieniądze zostały przyznane. Książka kaszubska będzie interdyscyplinarną pracą zbiorową pod redakcją prof. J. Tredera, ze wstępem prof. I. Stasicwicz-Jasiukowej. Autorami tej książki są językoznawcy, historycy i socjologowie. Wszystkie artykuły zaopatrzone zostały obszernymi streszczeniami w języku kaszubskim. Druga, polsko-białoruska seria: *Wybitni Polacy na Ziemi Lidzkiej* rozwija się w dalszym ciągu dobrze. Następną pozycją w tej serii będzie książka Ireny Stasicwicz-Jasiukowej, poświęcona księdzu Rojkowi Sch.P.
- f. Doc. H. Lichocka odczytała fragmenty artykułu Romana Karczmarczuka: *Niezwykłe cenna i godna wsparcia inicjatywa*, zamieszczonego w czasopiśmie „Wszeczeńświat” 2006, t. 107, nr 4–6, s. 128–129. Artykuł prezentował przegląd książek wydanych w ostatnich latach na temat dorobku naukowego i kulturowego Polaków na dawnych kresach wschodnich oraz polskich osiągnięć w badaniach Syberii. W artykule zawarł autor wiele bardzo pozytywnych zdań o książkach napisanych przez członków Komitetu (prof. Z. Wójcika i doc. W. Grębecką). Szczególnie dużo uwagi poświęcił autor polsko-białoruskiej serii, wydawanej przez Komitet wspólnie z Towarzystwem Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej. Krótko omówił wszystkie tomiki, mocno podkreślając wielkie znaczenie tej wydawniczej inicjatywy i potrzebę jej kontynuowania.
- g. Doc. Halina Lichocka: *Odpowiedź dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie nowej oceny naukowych czasopism krajowych i zagranicznych*. Na ręce Przewodniczącej Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN – prof. Ireny Stasicwicz-Jasiukowej wpłynął list od Przewodniczącej Zespołu Roboczego Nauk Humanistycznych i Społecznych Komitetu

Badań na Rzecz Rozwoju Nauki Rady Nauki przy MNiSW – prof. Zofii Kędzior z prośbą o sformułowanie sugestii dotyczących kryteriów oceny polskich i zagranicznych czasopism naukowych oraz zaproponowanie punktacji w rankingu czasopism spoza tzw. Listy Filadelfijskiej. Odpowiedź na ten list została odczytana (kopię pełnego tekstu wraz z protokołem posiedzenia przekazano do Wydziału I Nauk Społecznych PAN).

- h. *Sprawy zagraniczne*. Prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa poinformowała, że Prezydium Komitetu Narodowego ds. Współpracy z Międzynarodową Radą Nauki (ICSU) dokonało oceny współpracy Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki (IUHPS). Ocena ta wypadła pozytywnie, w związku z czym zapadła decyzja, że składki w dalszym ciągu będą wpłacane, a współpraca kontynuowana.
- i. Prof. R. Duda złożył relację z konferencji Europejskiego Towarzystwa Historii Nauki, która odbyła się w Krakowie w dniach 6–9 września 2006 r. Udział wzięło około 200 osób reprezentujących różne kraje europejskie. Materiały pokonferencyjne znajdują się w internecie. Następną konferencja tego Towarzystwa odbędzie się w Wiedniu.
- j. *Wolne wnioski*. Prof. S. Alexandrowicz zaproponował, aby w serii „Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki” wydać gotową już pracę zbiorową, poświęconą zabytkowym mapom Galicji. Prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa poinformowała, że Prezydium Komitetu zgłosiło do nagrody Wydziału I książkę Joanny Nicznanowskiej: *Obraz osiemnastowiecznej medycyny europejskiej w korespondencji rodziny Mozartów*. Na zakończenie przedstawiła zarys problematyki następnego posiedzenia plenarnego Komitetu. Będzie ono poświęcone sprawom merytorycznym, dotyczącym tworzonego w Warszawie Muzeum Historii Polski, w szczególności wyodrębnieniu w tym Muzeum oddziału historii nauki.

1.4. Posiedzenie plenarne w dniu 27 listopada.

- a. Wniosek prof. dra hab. Stanisława Alexandrowicza w sprawie pomocy KHNiT PAN w wydaniu książki pt. *Kartografia Galicji 1772–1918*. Autor wniosku rekomendował książkę, stanowiącą pokłosie konferencji zorganizowanej przez Zespół Historii Kartografii, działający przy Instytucie Historii Nauki PAN oraz przez Państwowe Archiwa w Przemyślu i we Lwowie. Podkreślał oryginalność tego opracowania zbiorowego, odznaczającego się cennymi walorami naukowymi.
- b. Mgr Jerzy Ostrowski krótko przypomniał historię konferencji kartograficznych i kolejnych tomów zawierających materiały pokonferencyjne, które wydane zostały nakładem Instytutu Historii Nauki. Tom XIII (z ostatniej konferencji) został częściowo sfinansowany przez KBN i Polskie Towarzystwo Geograficzne, a także Redakcja uzyskała obietnicę dofinansowania

druku przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych. Wszyscy autorzy nadesłali swoje opracowania. Artykuły ukraińskie przełożył i przygotował do druku prof. Zbigniew Wójcik. Tom został przekazany do Wydawnictwa *Retro-Art*.

- c. Mgr Dariusz Kozłowski – dyrektor Wydawnictwa *Retro-Art*, poinformował, że prace wydawnicze są już bardzo zaawansowane. Książka mogłaby się ukazać w ciągu dwóch miesięcy, gdyby spełniona została obietnica dofinansowania.
- d. *Dyskusja*. W dyskusji zasugerowano, że w sprawie wydania *Kartografii Galicji* Zespół Historii Kartografii powinien zwrócić się do Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych z prośbą o obiecaną sumę.
- e. Prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa: *Informacja o książkach, które ukążą się w 2006 r.* Komitet Historii Nauki i Techniki uzyskał środki finansowe na druk dwóch książek. Pierwszą z nich będzie praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Tredera, licząca około 200 s., zatytułowana: *Kaszubszczyzna w przeszłości i dziś*. Każdy rozdział tej książki zawiera obszernie streszczenie w języku kaszubskim. Pracę recenzował prof. Edward Breza – językoznawca i kaszubolog. Drugą pozycję stanowi monografia Haliny Lichoockiej: *Ignacy Mościcki (1867–1946). Inżynier i wynalazca*. Monografia ta będzie tomem XVII wydawanej przez Komitet serii: *Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki*. Recenzentami tego opracowania byli Krystyna Kabzińska (historyk chemii) oraz Jerzy Jasiuk (historyk techniki).
- f. Doc. Halina Lichoocka: *Sprawa sprawozdań poszczególnych Komisji z ich działalności w 2006 r.* Sekretarz Komitetu zwróciła się do Przewodniczących Komisji z prośbą o przysłanie informacji o rezultatach uzyskanych w 2006 r.
- g. Prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa przekazała wiadomość o rozstrzygnięciu sprawy nagród Wydziału I Nauk Społecznych PAN, przyznawanych za publikacje. Zgłoszona przez Komitet książka J. Nicznanowskiej: *Obraz osiemnastowiecznej medycyny europejskiej w korespondencji rodziny Mozartów* nie uzyskała nagrody.
- h. Doc. H. Lichoocka poinformowała, że Przewodnicząca Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN – prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa otrzymała nagrodę Wydziału I za wieloletnią działalność naukowo-organizacyjną.

2. Posiedzenia Prezydium Komitetu HNiT PAN

Zgodnie z przyjętym w Komitecie zwyczajem, formalne posiedzenia Prezydium nie były zwoływane, natomiast we wszystkich sprawach bieżących członkowie Prezydium konsultowali się drogą korespondencyjną bądź telefonicznie.

Ten sprawdzony już w latach ubiegłych sposób funkcjonowania był kontynuowany także w 2006 r., ponieważ zapewnia dużą mobilność działań i pozwala szybko reagować, gdy wymaga tego sytuacja. Wśród najważniejszych spraw, omawianych i realizowanych przez Prezydium w okresach między posiedzeniami plenarnymi, znalazły się (w porządku chronologicznym) następujące:

- a. Przegląd wydawnictw, które zasługiwały na nagrodę Wydziału I Nauk Społecznych PAN – w zakresie historii kultury – i wytypowanie do tej nagrody książki J. Niecznanowskiej: *Obraz osiemnastowiecznej medycyny europejskiej w korespondencji rodziny Mozartów*, stanowiącej tom XV wydawanej przez Komitet Historii Nauki i Techniki PAN serii „Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki”.
- b. Kwestia włączenia się Komitetu HNiT w organizowanie II Międzynarodowej Konferencji Europejskiego Towarzystwa Historii Nauki w Krakowie. Prezydium uznało, że z powodów finansowych Komitet nie może być współorganizatorem tej Konferencji.
- c. Dyskusja nad raportem o współpracy Komitetu z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki, Oddział Historii Nauki (IUHPS/DHS) w latach 2001–2005.
- d. Sprawa uroczystości jubileuszowych 95-lecia urodzin prof. Józefa Hurwica – członka honorowego Komitetu HNiT PAN.
- e. Uzgodnienie (na prośbę Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego) kryteriów nowej oceny naukowych czasopism krajowych i zagranicznych.
- f. Akcja protestacyjna wobec nie konsultowanego ze środowiskiem historyków nauki projektu połączenia Komitetu Historii Nauki i Techniki z działającym przy Prezydium PAN Komitetem Naukoznawstwa. Rezultatem protestu było odrzucenie projektu przez Zgromadzenie Ogólne PAN w dniu 15 grudnia 2006 r.

3. Struktura Komitetu

W strukturze Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w 2006 r. nie zaszły żadne zmiany. Wszystkie komisje problemowe zachowały swój skład i wewnętrzna organizację, przyjętą na początku kadencji.

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

1. Konferencje i działalność upowszechnieniowa

1.1. Konferencje naukowe zorganizowane lub współorganizowane przez Komitet.

a) Zebranie naukowe na temat: *Współpraca Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN z Towarzystwem Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej*. Odbędzie się dnia 13 lutego 2006 r. w Muzeum Techniki w Warszawie. Jednym z ważnych efektów tej współpracy jest seria wydawnicza, pod redakcją naukową prof. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, zatytułowana: *Wybitni Polacy na Ziemi Lidzkiej*. W ramach tej serii ukazują się, wspólnym staraniem Komitetu Historii Nauki PAN oraz Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej, dwujęzyczne tomiki (język polski i białoruski) upowszechniające wiedzę historyczną o Polakach zasłużonych dla rozwoju nauki i kultury na terenach, będących niegdyś kresami wschodnimi dawnej Rzeczypospolitej. Zebranie było jednocześnie promocją trzech najnowszych tomików z tej serii, a mianowicie: T. 4: Irena Stasiewicz-Jasiukowa, *Kazimierz Narbutt*, Warszawa-Lida 2004/2005; T. 5: Anna Maria Kielak, *Zielnik roślin naddnieńskich Elizy Orzeszkowej*, Warszawa-Lida 2005/2006; T. 6: Jarosław Kurkowski, *Maciej Dogiel*, Warszawa-Lida 2006. Główny referat, zatytułowany: *15 lat działalności Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej* wygłosił przybyły z Białorusi Aleksander Kołyszko – Prezes Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej. Autor podkreślił, że prowadzona wspólnie z Komitetem działalność wydawnicza ma dla środowisk polskich na Białorusi wielkie znaczenie. Popularno-naukowe tomiki o niewielkiej objętości trafiają do szkół i bibliotek, informują o postaciach bardzo zasłużonych i jednocześnie w większości wymazanych ze zbiorowej pamięci; ułatwiają poznawanie lokalnej historii. Przedruki tych tekstów w wysokonakładowej prasie pełnią również funkcję krzewienia literackiego języka białoruskiego i inspirują prace badawcze (np. opracowanie o Kazimierzu Narbutcie stało się zacznym aż 4 rozpraw doktorskich). W Szczuczynie funkcjonuje i jest licznie odwiedzane Muzeum Ignacego Domeyki, zorganizowane z udziałem Muzeum Ziemi PAN oraz Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Na terenach zachodniej Białorusi zachowało się wiele zabytków kultury polskiej (kościółów, dworców, cmentarzy), podczas gdy na wschodzie kraju tego rodzaju obiekty uległy niemal całkowitemu zniszczeniu. Towarzystwo wraz z młodzieżą szkolną dba o mogiły powstańców styczniowych, uczestników wojny z 1920 roku oraz żołnierzy AK. Kulturę polską Ziemi Lidzkiej i całej diecezji grodzieńskiej rozśławia na Białorusi

i poza jej granicami związany z Towarzystwem zespół pieśni i tańca „Kresowiaczy”. Poza referatem wygłoszono jeszcze 6 komunikatów: prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa: *Rola redaktora serii*; mgr Dariusz Kozłowski: *Współpraca z redaktorem serii*; Aleksander Kołyszko: *Praca nad ostateczną formą książek*; red. Krzysztof Michalski: *O książce Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, „Kazimierz Narbutt”*; doc. Halina Lichočka: *O „Zielniku roślin nadniemeńskich Elizy Orzeszkowej” pióra Anny Marii Kielak – refleksje po lekturze*; prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa: *O książce Jarostawa Kurkowskiego, „Maciej Dogiel”*. W zebraniu wzięło udział około 60 osób, w tym goście z Białorusi. Wydatki poniesione przez Komitet wynosiły ok. 4000 zł (na tę sumę złożyły się głównie koszty podróży członków Komitetu przybyłych spoza Warszawy; salę Muzeum Techniki udostępniło nieodpłatnie).

- b) Zebranie poświęcone historii nauki polskiej na dawnych kresach, odbyło się w dniu 8 maja 2006 r. w Sali Konferencyjnej Muzeum Techniki w Warszawie. Wygłoszono następujące referaty: doc. Halina Lichočka: *Ignacy Mościcki – profesor Politechniki Lwowskiej*; dr Hanna Krajewska: *Informacja o wydawnictwie Archiwum PAN pt. „Polsko-Litewskie kontakty naukowe w świetle zbiorów archiwalnych i bibliotecznych”*. W posiedzeniu wzięło udział około 60 osób. Koszty własne Komitetu – jak wyżej.
- c) Sesja naukowa, której współorganizatorem było Archiwum PAN. Sesja była poświęcona *polsko-litewskim kontaktom naukowym w świetle zbiorów archiwalnych i bibliotecznych* oraz promocji dwujęzycznej książki pod tymże tytułem. Obrady toczyły się w siedzibie Muzeum Techniki w Warszawie w dniu 9 października 2006. Przedstawiono trzy referaty: dr Hanna Krajewska, dyrektor Archiwum PAN: *10 lat polsko-litewskiej współpracy w zakresie badań archiwalnych (1996–2006)*; dr Juzoas Marcinkievičius, dyrektor Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie: *Zbiory rękopiśmienne w bibliotekach wileńskich*; dr Joanna Arvaniti, redaktor naukowy książki „Polsko-Litewskie kontakty naukowe w świetle zbiorów archiwalnych i bibliotecznych. Moksliniai lenku-lietuviu kontaktai archyviniiu ir bibliotekiniu rinkiniu šviesoje”: *O treści książki i problemach wydawniczych*. W zebraniu wzięło udział ponad 60 osób, w tej liczbie goście z Litwy. Koszty własne Komitetu – jak poprzednio.
- d) Sesja naukowa, zatytułowana: *Dzieje nauki w Muzeum Historii Polski*. Zebranie odbyło się dnia 27 listopada 2006 r. w Sali Konferencyjnej Muzeum Techniki w Warszawie. Poświęcone było debacie na temat koncepcji programowej Muzeum Historii Polski. Projekt programu naukowego i scenariusza ekspozycji organizowanej placówki muzealnej przedstawił dyrektor Muzeum Historii Polski, Robert Kostro. W debacie wzięło udział około 60 osób. Koszty własne Komitetu – jak poprzednio.

- c) XVI Naukowa Sesja Wyjazdowa Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Sesja odbyła się w dniach 24–27 czerwca 2006 r. Problematyka tej Sesji dotyczyła historii techniki wytopu żelaza w zagłębiu Staropolskim; historii techniki pomiaru czasu (Muzeum Przytkowskich w Jędrzejowie) oraz zagadnień edukacji przyrodoznawczej i ekologicznej (Europejskie Centrum w Jedlni). Uczestnicy zwiedzili Muzeum Żelaza w Chlewiskach pod Szydłowcem oraz Muzeum Hutnictwa Starożytnego im. Mieczysława Radwana w Nowej Słupi. W czasie Sesji wygłoszono łącznie kilkanaście referatów i komunikatów. Podczas obrad w Jędrzejowie inż. Jerzy Jasiuk przedstawił referat, w którym omówił własną, oryginalną koncepcję stworzenia sieci muzeów, obejmującej zabytki hutnictwa żelaza w Świętokrzyskiem. Sieć tych muzeów utworzyłaby unikatową w skali europejskiej trasę turystyki industrialnej. Projekt inż. J. Jasiuka spotkał się z dużym zainteresowaniem w środowisku historyków techniki. Istnieje szansa na jego realizację. W sesji wzięło udział około 40 osób. Komitet pokrył koszty autokaru; resztę wydatków ponieśli uczestnicy.

Zebrania naukowe zorganizowane lub współorganizowane
przez Komisję Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN

Spośród wszystkich Komisji funkcjonujących w Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN największe osiągnięcia w działalności naukowej w 2006 r. miała Komisja Badań nad Historią Syberii. Była współorganizatorem konferencji międzynarodowej oraz zorganizowała 5 posiedzeń naukowych, które odbywały się w Instytucie Historii Nauki PAN w Warszawie:

- a) Międzynarodowa Konferencja: *Polacy w nauce, administracji i gospodarce na Syberii XIX–początek XX wieku. Tradycja jako element odradzania się kultury i świadomości etnicznej polskiej diaspory za Uralem*. Konferencja została zorganizowana przez Komisję Badań nad Syberią oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” i Ośrodek Badań Wschodnich Uniwersytetu Wrocławskiego. Odbyła się w dniach 7–10 listopada 2006 r. w Domu Polonii w Pułtusku. Wygłoszono łącznie 58 referatów. Komitet nie ponosił kosztów związanych z tą konferencją.
- b) Posiedzenie dotyczące roli polskiej kadry inżynierskiej w dziejach Syberii. Obrady miały miejsce dnia 20 lutego 2006 r. Wzięło w nich udział około 20 osób. Wygłoszono 3 referaty: prof. Bolesław Orłowski – *Polscy budowniczy kolei transsyberyjskiej*; Imam Mahmud Taha Żuk – *Udział specjalistów z ziem polskich w wojnie japońsko-rosyjskiej 1904/1905*; dr Hanna Krajewska – *Informacja o przygotowywanej wystawie o udziale Polaków w badaniach Syberii*.

- c) Zebranie w dniu 10 kwietnia poświęcone było polskim lekarzom przebywającym na Syberii. Zostały wygłoszone następujące referaty: prof. Maria M. Blombergowa – *Badania archeologiczne Juliana Talki-Hryncewicza w okolicy Kiachty*; Imam Mahmud Taha Żuk – *Obecność dokonania Juliana Talki-Hryncewicza we współczesnej literaturze karaimskiej oraz o polsko-litewskich Tatarach*; prof. Tadeusz Brzeziński – *Lekarze wojsk formowanych przez gen. Władysława Andersa w ZSRR*; prof. Zbigniew Wójcik – *Lekarze polscy w Rosji – problem badawczy*.
- d) W trakcie zebrania, które odbyło się w dniu 12 czerwca przedstawiono 3 referaty: mgr Roman Świrczewski – *Kapituła Medalu im. Wiktora Godlewskiego w Bogutach*; prof. Wiesław Caban – *Polacy w Orenburskiem w XIX i XX wieku*; dr hab. Barbara Jędrzychowska – *O pracy magisterskiej z 1938 roku siostry Marii Stelli Trzecielskiej, urszulanki*.
- e) W programie zebrania w dniu 16 października znalazły się 2 referaty: dr Ida Sadowska – *Egzotyka rodzin zesłańców polskich na Syberii – przypadek Wacława Sieroszewskiego*; dr Mariusz Chrostek – *Niebo i gwiazdy w piśarstwie polskich zesłańców syberyjskich*.
- f) Na ostatnie w 2006 r. zebranie, zorganizowane przez Komisję Badań nad Historią Syberii, złożyły się 3 referaty: dr Zofia Strzyżewska – *Wyniki najnowszych poszukiwań w archiwach Permu*; dr Jan Trynkowski – *Z Zabajkala przez Chiny do Szwajcarii. Z listu Szymona Tokarzewskiego do Agatona Gillera*; prof. Zbigniew Wójcik – „*Izwiestia Gornych Inżynierów*” i jego redaktorzy: *Zygmunt Woysław i Leon Bacewicz*.
- g) Członkowie Komisji Badań nad Historią Syberii uczestniczyli, wygłaszając referaty, w sesji naukowej, zorganizowanej przez I Katedrę Historii Nowożytnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Komisję Historyczną Oddziału Lubelskiego Polskiej Akademii Nauk. Sesja odbyła się w dniach 15–16 listopada w Gmachu KUL w Lublinie.

Pozostałe Komisje:

- a) Komisja Historii Nauk Społecznych zorganizowała zebranie naukowe z udziałem gości ze Szwecji. Zebranie odbyło się 26 kwietnia w siedzibie Gdańskiego Towarzystwa Naukowego w Gdańsku. Referat: *Współczesne kierunki badań nad dziejami nauk społecznych w Szwecji*, wygłosił dr Tomasz Maliszewski.
- b) Komisja Historii Nauk Przyrodniczych wspólnie z Sekcją Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Botanicznego zorganizowała posiedzenie naukowe, które odbyło się dnia 30 maja w Krakowie. Wygłoszono następujące referaty: dr hab. Andrzej Jankun – *Wspomnienie o mgr Janinie Oleszakowej*; prof. Krzysztof Rostański – *Ekzemplarze dzieła Szymona Syreniusza „Zielnik herbarzem z języka łacińskiego zowią” w bibliotekach*

europiejskich; dr hab. Piotr Köhler – *Łysenkizm w botanice polskiej*; tenże – *Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, Pekin 2005*. Poza tym członkowie Komisji Historii Nauk Przyrodniczych uczestniczyli w posiedzeniach Komisji Historii Nauki Polskiej Akademii Umiejętności. Na posiedzeniu w dniu 19 kwietnia prof. Tomasz Majewski zaprezentował referat: *Trudne początki fitopatologii w Polsce*, a na posiedzeniu w dniu 21 czerwca prof. Alicja Zemanek przedstawiła prelekcję zatytułowaną: *O symbiozie nauki i sztuki w czasach renesansu: kolekcja akwarel ze zbioru Libri picturati A. 18–30*. W konferencji poświęconej ochronie przyrody w parkach narodowych brała udział doc. Wanda Grębecka. Konferencja miała miejsce dnia 23 marca w Izabelinie.

- c) Komisja Historii Nauk Ścisłych, składająca się z Podkomisji Historii Nauk Matematyczno-Astronomicznych oraz Podkomisji Historii Nauk Fizyczno-Chemicznych, brała czynny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. W *II Międzynarodowej Konferencji ESHS* (European Society for the History of Science), która odbyła się w Krakowie w dniach 6–9 września uczestniczył prof. Roman Duda. Był członkiem Komitetu Programowego i wygłosił referat *On the Lvov School of Mathematics, 1920–1939*. W tej konferencji uczestniczyła także Zofia Pawlikowska-Brożek. Prof. Duda wygłosił również odczyt *Osiągnięcia i znaczenie lwowskiej szkoły matematycznej* na posiedzeniu Komisji Historii Nauki PAU. Prof. Roman Murawski uczestniczył z referatem wygłoszonym na zaproszenie organizatorów w *International Conference Trends in Logic IV*, Toruń, wrzesień 2006. Uczestniczył także z referatem w *Horizons of Truth. Gödel Centenary 2006* w Wiedniu oraz w *X Krakowskiej Konferencji Metodologicznej* w Krakowie, a także w *XX Szkole Historii Matematyki* w Ustroniu. Natomiast przewodniczący Podkomisji Historii Nauk Fizyczno-Chemicznych – prof. Roman Mierzecki brał udział w obradach XLIX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Chemicznego, gdzie przedstawił referat: *Chemia na wyższych uczelniach na terenie ziem polskich w okresie 1783–1939*.
- d) Komisja Historii Techniki skoncentrowała uwagę na przygotowaniu *XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej*. Poza tym przewodniczący tej Komisji – inż. Jerzy Jasiuk uczestniczył, wygłaszając referaty, w posiedzeniach różnych krajowych stowarzyszeń technicznych.

1.2. Inicjatywy Komitetu w działalności upowszechniającej i promującej naukę

- a) Pokłosiem *XVI Naukowej Sesji Wyjazdowej* Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN było między innymi nawiązanie kontaktu z redakcją „Gazety

Jędrzejowskiej”, pragnącą opublikować materiały posesyjne w spopularyzowanej formie. Czyniąc temu zadość Przewodnicząca Komitetu wysłała do Redakcji w Jędrzejowie blok artykułów popularno-naukowych, napisanych przez kilku uczestników Sesji (autorami poszczególnych tekstów byli: prof. I. Stasiiewicz-Jasiukowa, mgr D. Pieczkiewicz, prof. L. Kuchtówna, dr H. Krajewska, prof. A. Bielski, mgr K. Calińska, inż. J. Jasiuk). Pokłosem Sesji była również audycja radiowa, nagrana dla Radia Polonia oraz relacje zamieszczone w czasopismach naukowych i popularnych.

- b) Popularyzacji naukowej wiedzy historycznej wśród środowisk polonijnych na Białorusi służy seria dwujęzycznych tomików (polsko-białoruskich), wydawanych przez Komitet wspólnie z Towarzystwem Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej. Tomiki z tej serii cieszą się także uznaniem wśród inteligencji białoruskiej, czego dowodem może być przedruk w całości białoruskiej wersji tekstu książki I. Stasiiewicz-Jasiukowej: *Kazimierz Narbutt (1738–1807)*. Przedruk ukazał się w trzech kolejnych numerach wydawanego na Białorusi tygodnika społeczno-literackiego „Nasza Słowa”.
- c) Rolę upowszechniania nauki i inspirowania badań spełnia seria wydawnicza Komitetu: „Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki”. Rok 2006 przyniósł kolejny, już XVII tom „Rozpraw”. Jest to monografia H. Lichockiej: *Ignacy Mościcki (1867–1946). Inżynier i wynalazca*. Książka po raz pierwszy ukazuje postać Mościckiego nie jako polityka, lecz w kontekście historii nauki i techniki.
- d) Dużą aktywność w upowszechnianiu nauki i jej praktycznych zastosowań stale wykazuje Komisja Historii Techniki. Systematycznie współpracuje z mediami zwłaszcza przewodniczący tej Komisji – inż. Jerzy Jasiuk, który w 2006 r., podobnie jak w latach ubiegłych, był autorem wielu audycji radiowych, emitowanych w Programie I Polskiego Radia oraz w Radio Polonia. Brał również udział w programach telewizyjnych na temat ochrony zabytków techniki, w szczególności Zagłębia Staropolskiego. Opublikował także liczne artykuły popularne na łamach „Przeglądu Technicznego”.

1.3. Inicjatywy Komitetu w sprawie formułowania zadań ważnych dla rozwoju nauki i gospodarki narodowej lub regionu, inspirowania działań naukowych o charakterze interdyscyplinarnym.

- a) Podobnie jak w latach ubiegłych Komitet Historii Nauki i Techniki PAN utrzymywał stałe kontakty z regionalnymi ośrodkami muzycznymi i skansenami w całej Polsce, co przynosi wymierne efekty znacznie ułatwiając przygotowywanie wspólnych programów sesji i konferencji naukowych. Coroczne sesje wyjazdowe Komitetu mają wielkie znaczenie poznawcze, a równocześnie są ważne dla naukowych środowisk lokalnych. Sesje wyjazdowe Komitetu stanowią ponadto interdyscyplinarne forum dla merytorycznych dyskusji

na temat kierunków badawczych, realizowanych w regionalnych ośrodkach naukowych.

- b) W 2006 r. Komitet Historii Nauki i Techniki PAN kontynuował współpracę ze środowiskiem naukowym na Kaszubach w zakresie badań nad historią tego regionu oraz procesu kształtowania się literackiego języka kaszubskiego. Rezultatem tej współpracy w roku 2006 jest wydana przez Komitet praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Tredera, licząca około 200 s., zatytułowana: *Kaszubszczyzna w przeszłości i dziś*. Każdy rozdział tej książki zawiera obszernie streszczenie w języku kaszubskim. Pracę recenzował prof. Edward Breza – językoznawca i kaszubolog.

2. Działalność ekspercka, opinie i konsultacje

Spośród członków Komitetu najszerszą działalność ekspercką prowadził inż. Jerzy Jasiuk, którego dorobek w roku 2006 obejmuje ponad 30 ekspertyz dla urzędów konserwatorskich (służby konserwatorskie w Kraju) z dziedziny mechanizacji, mechaniki precyzyjnej oraz fotokinotechniki.

Halina Lichočka
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
HERBART ZNANY I NIEZNANY. W DWUSETNĄ ROCZNICĘ
WYDANIA PEDAGOGIKI OGÓLNEJ
– ZORGANIZOWANA PRZEZ UNIWERSYTET
KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE DNIA 16. LISTOPADA 2006 R.

16 listopada 2006 r. w Instytucie Pedagogiki im. św. Jana Bosko przy ul. Kawęczyńskiej 53 w Warszawie, odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa dla uczenia dwusetnej rocznicy wydania *Pedagogiki ogólnej* Jana Frydryka Herbarta.

Organizatorem konferencji była Katedra Historii Wychowania Instytutu Pedagogiki im. św. Jana Bosko Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (Ryc. 1).

Obrady konferencji rozpoczęły się o godzinie 9.30 (Ryc. 2). Przemówienia inauguracyjne wygłosili kolejno: prof. UKSW dr hab. Jan Piskurewicz – kierownik Katedry Historii Wychowania Instytutu Pedagogiki im. św. Jana Bosko, J. M. ks. prof. zw. dr hab. Ryszard Rumianek – rektor UKSW oraz prof. UKSW dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz – dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych UKSW.